

آغاز سخن

گسترش و تقویت آموزش زبان و ادبیات فارسی در خارج از کشور، نیازمند حمایت‌های جدی دست‌اندرکاران و متخصصان زبان و ادبیات فارسی در داخل و خارج کشور است. از جمله برنامه‌هایی که سالهاست به همین منظور به اجرا در می‌آید، برگزاری دوره‌های دانش‌افزایی برای استادان، دانشجویان، محققان و مترجمان زبان و ادبیات فارسی غیر ایرانی است. برگزاری این دوره‌ها سبب شده است هر سال چند صد نفر استاد و دانشجو به ایران سفر کنند و صدها فارسی‌آموز و ایران‌شناس نیز در خارج از کشور در دوره‌های مشابه شرکت نمایند. اما چون تاکنون برای این دوره‌ها کتابهای مناسب تخصصی تهیه نشده، گاهی سبب شده است برگزارکنندگان دوره‌های مذکور، در ارائه محتوا و منابع درسی مناسب، با مشکل مواجه گردند.

به همین منظور، «شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی» به عنوان سیاست‌گذار اصلی، و «مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی» در جایگاه مجری این سیاستها در خارج از کشور، و «سمت» به منزله متولی تهیه و تدوین کتابهای علوم انسانی برای دانشگاهها، و «انجمن علمی زبان و ادبیات فارسی» ایران در جایگاه مجمع استادان و متخصصان این رشته، در جلسه مشترکی تصمیم گرفتند با همکاری یکدیگر و همراهی استادان باتجربه و متخصص - که بارها در این دوره‌ها تدریس کرده‌اند - کتابهای درسی مناسبی را زیر نظر شورایی از افراد صاحب‌نظر و باتجربه، تهیه و چاپ کنند.

اعضای ثابت این شورا را آقایان دکتر احمد احمدی، دکتر عباسعلی وفایی، دکتر غلامحسین غلامحسین‌زاده، دکتر حامد صدقی، دکتر طه مرقاتی، دکتر

محمدرضا سعیدی و دکتر زهرا ابوالحسنی تشکیل می‌دادند، و در هر جلسه با توجه به نوع موضوع بحث، از دو تا چهار نفر استاد صاحب نظر و متخصص دیگر نیز دعوت می‌شد و این غیر از داورانی بود که به صورت غیر حضوری طرحها و متون تهیه شده را بررسی و درباره آنها اظهار نظر می‌کردند.

مدیریت این شورا و نظارت علمی و اجرایی بر روند کارها بر عهده دکتر غلامحسین غلامحسین زاده رئیس انجمن علمی زبان و ادبیات فارسی بود، و دکتر احمد احمدی در جایگاه رئیس سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) به اتفاق سایر مشاوران و همکارانشان، و همچنین دکتر عباسعلی وفایی به عنوان دبیر شورای گسترش و استاد زبان و ادبیات فارسی، بر چگونگی پیشرفت همه امور وقوف کامل داشتند و از تمام مراحل آن حمایت جدی می‌کردند تا به تدریج کارها به سرانجام رسید.

اکنون متولیان یاد شده با کمال تواضع و احترام این کتاب را - که یکی از مجموعه همین آثار است - به پیشگاه استادان و دانشجویان ارجمند تقدیم می‌دارند و امید دارند که خوانندگان گرامی، با یادآوری کاستیهای کتاب و ارائه پیشنهادهاى خود، زمینه اصلاح و تکمیل آن را در چاپهای بعدی فراهم سازند.

«شورای گسترش» و «مرکز گسترش» و «انجمن علمی»

زبان و ادبیات فارسی و «سمت»

مقدمه

ایران سرزمینی است در غرب آسیا و منطقه خاورمیانه که از نظر وسعت هفدهمین کشور جهان محسوب می‌شود. شرایط زیست‌محیطی ایران به گونه‌ای است که از دورانهای گذشته همواره مورد توجه جوامع انسانی بوده است. غنا، تنوع و قدمت آثار ساکنان جای جای ایران در موزه‌های مشهور جهان خود گواه این مطلب است. موقعیت ایران که از نظر جغرافیایی بر سر راه قاره آسیا به اروپا قرار گرفته، آن را به کشوری مهم و تأثیرگذار در عرصه بین‌الملل تبدیل کرده است. علاوه بر این، وجود ذخایر طبیعی، معدنی و فسیلی در کنار آب و هوای متنوع آن از دیگر ویژگیهای بارز سرزمین ایران است.

اولین آشنایی جهانیان با ایران بیشتر از طریق نوشته‌های سیاحان، جهانگردان و به ویژه مورخان یونانی و رومی بوده است، گرچه در مواردی این متون مغرضانه نگاشته شده‌اند. حال از آنجا که مخاطبان اصلی این کتاب دانشجویان فارسی‌آموز غیر ایرانی‌اند، نگارندگان تلاش داشته‌اند تا حد امکان گزیده‌هایی از عظمت و شکوه فرهنگ و تمدن اسلامی - ملی ایران را در قالب فصول شش‌گانه زیر معرفی نمایند:

فصل اول کتاب به جغرافیای طبیعی ایران اختصاص دارد و در آن به موقعیت جغرافیایی ایران، آب و هوا، کوهها و منابع آبی ایران همراه با ویژگیهای پوشش گیاهی و جانوری پرداخته شده است.

فصل دوم به مباحثی در زمینه جغرافیای انسانی و ساختارهای سیاسی و اقتصادی ایران اختصاص دارد و مسائل گوناگونی چون طبیعت، زبان، دین، ساختار سیاسی، تقسیمات کشوری، راهها، ویژگیهای اقتصادی و هنرهای سنتی ایران در آن طرح شده است.

نوزده

فصل سوم درباره ویژگیهای فرهنگی ایرانیان، تقویم ایرانی، آیینهای مذهبی و ملی، و آداب و رسوم ایشان و نیز معرفی شخصیت‌های برجسته فرهنگی و علمی جامعه ایرانی است.

فصل چهارم در حقیقت نگاهی گذرا به گذشته ایران از قدیمی‌ترین روزگاران پیش از تاریخ تا دوران معاصر دارد.

فصل پنجم به جاذبه‌های طبیعی ایران و موهبت‌های الهی آن اختصاص یافته است. فصل ششم به معرفی استانهای ایران و جاذبه‌های فرهنگی - گردشگری آنها اختصاص یافته است. در این بخش سعی شده مطالب به گونه‌ای تنظیم و ارائه شود تا علاقه‌مندان و گردشگران بتوانند پیش از بازدید از هر استان با مهم‌ترین دیدنیهای آن آشنا شوند و برای بازدید از آنها برنامه‌ریزی کنند.

شایان ذکر است مطالبی که داخل ترام آورده شده برای آگاهی بیشتر است. بی‌تردید سختیها و دشواریهای نگارش کتابی در حوزه ایران‌شناسی به نحوی که تمامی جوانب فرهنگ اصیل و دینی این سرزمین را دربر گیرد بر اهل فن و نظر پوشیده نیست و نگارندگان امید دارند صاحب‌نظران بذل محبت کرده، با یادآوری کاستیها و دیدگاههای ارشادی خویش ما را در تکمیل نواقص کتاب در چاپهای (احتمالی) آینده یاری نمایند.

در پایان لازم است مراتب سپاس قلبی خویش را از تمامی دوستان و عزیزان محترمی که ما را در نگارش کتاب یاری رساندند، ابراز داریم. به ویژه جا دارد از زحمات همکاران ارجمند آقایان دکتر غلامحسین غلامحسین‌زاده، دکتر علی‌اکبر سرفراز، دکتر احمد چایچی امیرخیز، محمود جوان، تورج رهبر گنجه و محمدرضا یعقوبی و خانمها معصومه اروانه و ایراستار اولیه و افسانه علیزاده صفحه‌آرا و به ویژه سیمین هاشمی که در نهایت دقت، زحمت و پیرایش محتوایی، هماهنگ‌سازی و کنترل فنی کتاب را برعهده داشته و نکات سودمندی را یادآوری کرده تقدیر و تشکر شود.

دی ۱۳۹۰